

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Hieronymus a super Parabolas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

latis vesci: igitur nec etiam aliena rapere propter extremam necessitatem licet. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, verum esse, non licere idolothytis vesci, *cap. si quis carnem* 13. 30. *dist. docent Petrus Gregor. lib. 9. synag. cap. 1. Dorleans ad Tacitum lib. 2. fol. 291.* Mancinus de *trip. jur. collat. cap. 95.* ne ita sacrificiis Gentilium Christianus assentire videatur: tamen urgente famis necessitate licet illis vesci, quia cum præceptum vitæ conservandæ sit juris naturalis, prohibitio autem illa tantum sit juris positivi, ideo quando duo præcepta simul concurrunt, quorum unum

est juris naturalis, aliud verò juris positivi, juri naturali, quod prævalet, est standum, ut tradunt in specie Molina de *justitia tract. 5. disput. 62.* Egid. Corinth. *tract. de fide. disput. 15. num. 54.* Valquez in 1. 2. *disputat. 162. cap. 2. § 5.* Si autem cogatur quis idolothytis vesci in idolorum cultum, tunc procedit textus in *dist. cap. sicut fatius*; quia potius debet pati mortem, quam idololatriæ consentire, ut docuerunt Victoria in *relell. de usu cibor. numer. 3.* Acunna in *capit. presbyter 33. numer. final. 50. dist.*

CAPUT IV.

Hieronymus a super Parabolæ.

Qui cum fure partitur, odit animam suam. Non fur solum, sed ille reus tenetur, qui furti conscius, quærente possessore non indicat.

NOTÆ

I. a **D.** Hieronymus.) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 6.* priora verba sunt capituli 29. Proverbiorum; posteriora verba D. Hieronymi, seu alterius Interpretis ea exponentis, in *d. cap. 29.* ita legitur: *Qui cum fure partitur, odit animam suam, adjurancem audit, & non judicat.* Quæ exponit Salazar tom. 2. in *Proverb. cap. 29. vers. 24.* Illa verò non fur solum, &c. sunt D. Hieronymi, ut leguntur in ipsa Glossa ordinaria.

COMMENTARIUM.

2. **EX** hoc textu sequens deducitur assertio: *Non solum fur est, qui rem furatur, verum & qui Domino requirenti rem furtivam non indicat.* Quæ assertio probari potest ex *d. cap. dilectus, de excess. lib. Pralat. l. 1. § 2. ff. de receptatoribus, l. 2. C. eod. tit. l. congruit 13. ff. de offic. Præs. l. sed si quis, §. si duo, l. falsus, §. qui alium, l. qui vas 48. §. qui cum fure, ff. de furtis, l. incivile 2. l. civile 15. l. si mancipium 23. C. eod. l. idem, §. si tibi, ff. de condit. ob turp. l. solet, ff. de prescript. verb. l. ex quibus, §. Dominus, ff. de jure fisci. l. si Baratorem, C. de fidejuss. l. rationem, C. ad leg. Cornel. de falsis, l. penult. C. ad leg. Jul. de vi public. l. presenti, C. de his qui ad Ecclesiam, l. 1. ff. ad leg. Jul. de vi public. Ex D. Gregorio in *cap. 7. Josue*, qui affirmat propterea cunctum populum propter unius Acham furtum, qui contra præceptum Domini pretiola quædam suppellectilia ex anathemate urbis Jericho surripuerat, severè punitum, quia diffebatur manifestatio criminis; & ideo populus in peccati consortio esse videbatur, quando crimen suppressum erat, ex legibus Ripuar. *titul. 4. ibi: Quod si in domo fuerit, & ei scrutinium, cuius est domus, contradixerit, fur habetur.* Illustrant ultra repentes à Barbofa relatos in presenti, Petrus Gregor. *lib. 1. part. tit. 10. cap. 7.* Covarr. in *regul. peccatum, 2. part. §. 3. num. 4.* Osualdus *lib. 14. Donel. capit. 25. littera L.* Cujac. *lib. 11. obser. cap. 48.* Gutierrez *lib. 1. canonic. capit. 11.* Flores de Mena *lib. 1. var. cap. 18.* Farin. in *praxi, 9. 125. numer. 306.* Molina de *justitia tom. 4. tract. 3. disput. 4. num. 2.* Suarez de *cenfur. disput. 17. sect. 3. num. 4.* Mancinus *sacri juris controu. cap. 11.* Sayrus in *clavi Regia lib. 9. cap. 14.* D. D. Gonzal, in *Decretal. Tom. V.**

Gibalinus de *cenfur 3. disquisit. 2. quest. 6. consec. 4.* 3. Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione; nam vel in presenti fur judicatur, qui furem non indicat, vel qui rem furtivam non exhibet: sed neutro casu, qui celat furem, aut rem furtivam, ut fur tenetur: ergo malè in presenti assertitur, eum participem furti judicari. Prior pars minoris propositionis probatur ex eo, nam nemo tenetur, immò nec potest infamare proximum, qui adhuc latet, nisi in crimine hæresis, ut latè probat Gibalinus de *cenfur. dist. disquisit. 1. q. 6. consec. 3. per eorum.* Igitur non tenetur quis Domino indicare furem occultum. Secunda pars propositionis probatur ex eo; nam si teneretur ut furti particeps, propriè teneretur ut fur non manifestus: sed tenetur pæna furti manifesti ex *l. 12. Tabul. 2.* ita concepta: *Si furtum lance, licioque conceptum exciit, atque uti manifestum vindicator.* Facit Aul. Gel. *lib. 11. notitium, cap. ultim. ibi: Decemviri in 12. Tabulis ea furti, quæ per lancem, licioque concepta essent, proinde ac si manifesta essent, vindicaverunt.* Igitur non tenetur in presenti docetur, eum qui celavit rem furtivam, nec domino requirenti, & reposcenti, indicavit, ut participem furti teneri.

4. Quæ dubitandi ratio ita fulcitâ non obstante, vera est præsens assertio, cujus ratio provenit ex eo, quia novâ contestatione nova nascitur furti obligatio: & ideo furtum committit, qui rem alienam scienter receptat, *l. 2. l. eos, C. de furt. l. 1. ff. pro emptore, l. 5. §. quinimo, ff. commodati,* nam non dissimile crimen est rapere, quam raptam rem celare, *l. 1. ff. de recept. l. congruit 13. ff. de offic. Præs. l. 1. C. de his, qui latrones:* quia agentes & consentientes pari pœnâ puniuntur, *l. 1. is qui opem 34. cum duab. sequent. ff. de furt. l. si servus 27. §. si quis, ff. ad leg. Aquil. l. hac lege. §. 1. ff. ad leg. Jul. pecul. §. interdum, Instir. de oblig. qua ex delict. docent Osualdus lib. 15. comment. Donel. cap. 29. littera D.* Farinac. de *furtis quest. 166. ex n. 56.* Quare is, penes quem res furtiva invenitur, eam restituere Domino penitent tenetur, etiam si rem pretio emerit, *l. 2. l. 5. C. de furtis, l. 2. §. 3. C. de R. P.* propter suspicionem participati furti: quare ab ignotis res emere incivile est, *l. 5. ibi: Ab ignoto & transeunte te emisse dicere non convenit: C. de furtis Carolus Pippinus lib. 5. capit. cap. 29. Vnullus comparet cavallum, bovem,*

bovem, vel aliam rem, nisi illum hominem cognoscit, qui ei vendiderit, aut de quo pago est, vel ubi manet. Et l. 8. tit. 2. lib. 7. leg. Visigoth. notavit Svarus ad Sidonium libr. 6. epistola 4. Hæc tamen doctrina procedit eo casu, quo is, qui à fure rem subreptam, vel ejus partem accepit, sciens & dolo malo fecit, non si ignorans accepit, quia tunc particeps criminis non est, nec actione furti tenebitur. Canteria 99. crimin. cap. 8. Farinacius de furt. quest. 133. num. 99. nam ad hoc, ut furem receptans, vel rem furatam celans teneatur ex furto, necessarium omnino est, ut scierit id faciat, dicit. l. eos. C. de furtis. l. 1. §. 2. ff. de recept. l. 2. §. quamvis, ff. de servo corrupto, l. sacrilegii 6. §. ultim. ff. ad leg. Jul. pecul. Erideo sciens si receperit, tenebitur, quamvis non habeat animum sibi lucrandi, leg. si quis preferendum, ff. eodem. Unde rectè Div. Hieronymus in præsentia ait participem furti credi eum, qui Domino quærenti, & reposcentem rem furtivam celat, & non restituit. Dubium tamen est, an ex eo, quod res furtiva apud aliquem reperitur, præsumatur ipsam subtraxisse, nisi doceat à quo habuerit? Et dicendum est simpliciter, & absolute præsumendum non esse contra eum, qui talem rem furtivam habet; sed ita demùm, si propter qualitatem personæ, & frequentiam hujusmodi actuum censeatur suspectus de furto, & participatione cum fure; vel si minori pretio, vel clandestinè quis emerit: nam ex his indicis, & aliis similibus præsumitur scientia, dolo, & malitia, l. dolus, C. de dolo: notant Bartolus & Baldus in l. incivile, C. de furtis: qui docent ex his & aliis circumstantiis posse judicem devenire ad torturam, argumento legis de minore, §. tormenta ff. de quest. Unde si persona apud quam res furtiva invenitur, sit gravis, & honesta, tunc nec contra eum præsumitur, nec debet torqueri, l. non omnis, §. à Barbaris, ff. de re militar. Nec contrarium probat textus in l. minorem, C. ad legem Cornel. de falsi, ubi docetur, quod qui utitur falso instrumento, præsumitur indistinctè illud fabricasse. Nam respondeo, illum textum procedere eo casu dumtaxat, in quo loquitur, nempe quando quis falso instrumento utitur: nam tunc præsumitur illud fabricasse, nisi exprimat personam, quæ fecit: non verò quando instrumentum falsum reperitur penes eum. Docuit Angelus ibi.

5. Dissolvitur dubiandi ratio. Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, pro cuius prioris partis solutione quærent DD. an iudex possit imperare manifestationem, non modò furti, verùm & auctoris ipsius? & Gutierrez libr. 1. can. cap. 11. num. 11. Nevizantius lib. 3. silve nuptialis, num. 30. docent iudicem ex officio posse jubere, sibi prodi furem, non verò si ad instantiam partis procedat. Sed communiter repetentes in præsentia docent, ex mandato iudicis furem indicandum esse ex præsentia textu, & ex cap. 2. de offic. ordin. cap. dilectus, de excessib. Prælator. Quod verum credo præcipuè ubi necessitas ad est cognoscendi furem, quia etiam si notum sit ubi nam habeatur res furtiva; recuperari tamen nequit, nisi manifestato fure, ut docuit Gibalinus de censur. disquisit. 2. qu. 6. consel. 4. Hoc tamen non procedit, quando indicato fure timeri potest ejus ultimum supplicium; tunc enim meliùs est taceri, ut D. Augustin. affirmat in cap. ne quis arbitretur, cap. 14. 22. q. 2. ubi scribit, quod licet perfectus, & spiritualis homo pro alterius vita non possit mentiri, potest tamen, & debet verum occultare,

quoniam illud est mentiri, hoc tantùm verum celare: sicut aliud est falsum dicere, aliud verum tacere. Et sic ex sententia D. Augustini nemo tenetur furem prodere, quando periculum vitæ timeatur. Generaliter ergo iudex potest subditos compellere ad indicandum furem, argumento legis 3. ff. de offic. Præsid. l. 1. cum duabus sequent. ff. de servis fugit. Unde deducitur; jure optimo Episcopos literas monitorias decernere, non solum pro rebus subreptis, verùm & pro fure indicando; juxta Concilii Trident. decretum sess. 25. de reform. cap. 3. vers. Quapropter: cuius dispositio non solum fulcitur decisione textus in cap. ad nostram 20. de jurejur. verùm & ea ratione, nam ad officium iudicis spectat fures inquirere, & punire, dicit. l. 3. cap. 1. de offic. ordin. Et cum Episcopus ratione peccati iudex sit competens, etiam inter laicos, cap. novus, ubi probavi, de iudiciis; ideo potest per dictas literas monitorias cogere laicos fures indicare juxta dictum canonem Concilii Trident. quem latè explicat Theophilus Raynaud tom. 4. in tract. de lit. monit. Nec obstat alia pars ipsius dubitandi rationis, quæ proprius ad præsentem textum spectat; siquidem in eo non agitur de obligatione indicandi furem, sed exhibendi rem furtivam. Pro cuius solutione sciendum est, olim furtum conceptum dici, quando res furtiva per lancem, & licium inquisita requirebatur: juxta formam, quam ex Gellio, & aliis illustrat Petrus Pithæus libr. 1. adversar. cap. 1. & is apud quem res inventa erat, tanquam fur manifestus tenebatur usque dum Justinianus eam furti speciem cum aliis abrogavit in §. furtorum, Insti. de obligat. qua ex delict. Et ita novo jure pœnâ tantum furti non manifesti tenetur. Unde præfens textus dum ait, eum qui rem furtivam quærenti domino non indicat, furti teneri, intelligendus est de furto non manifesti, juxta novam Justinianus constitutionem; non verò de furto manifesto, secundum antiquam legem decemviralem supra relatan.

Verùm supra traditæ assertioni obstat textus in 6. l. idem 4. ff. de condi. ob turpem caus. ubi inquit Expositus Consultus, quod si Titio indicium dedero (indicium est præmium, quod iudici præstat, l. qui vas tuus in l. 48. §. 9. ff. de furt.) ut fugitivum servum meum in 4. ff. de dicit, vel furem rerum mearum, non potero quod condidit, dedi repetere, quia turpiter Titius non accipit. ob turp. Igitur quia ad rem furtivam indicandam nemo tenetur, aliàs non liceret pecuniam pro tali indicatione accipere: & etiam deducitur, licitum esse accipere pecuniam, ut quis rem furtivam non indicet; si enim rem furtivam indicare mihi liberum est, non indicare itidem mihi liberum erit; cum contrarietur eadem sit ratio, & doctrina, l. 1. §. 2. ff. de his qui sunt sui, vel alieni, l. si contra 35. ff. de vulgar. l. qui filium 64. ff. de legat. 3. leg. ult. C. de indic. viduitate. Unde cognito uno de contrariis, cognoscitur & aliud, d. l. et si contra leg. penult. & ibi Baldus C. de solut. & posito uno contrariorum in esse, removetur reliquum, l. inter me 25. ff. de except. rei indic. l. Pomponius 40. §. sed & is, ff. de procurat. l. hæc verba 124. ff. de V. S. Hinc quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito, leg. ultim. de calumniat. l. final. Cod. de fruct. & litium expens. Ergo si licet pretium accipere pro indicando, vel non, re furtiva, ex eo maximè est quia talis indicationis nulla necessitas à jure competit. Pro primæ difficultatis expositione dicendum est, in specie textus in dicit. leg. 4. & in l. solent ff. de

de prescript. verb. pecuniam acceptam, vel promissam in præmium non fuisse pro simplici manifestatione servi fugitivi, vel furis, quia pro ea pretium recepti non poterat, ut post alios docet Lessius de iust. lib. 2. cap. 14. numer. 66. sed tantum pro labore, & industria requirendi servum fugitivum, aut aliam rem furtivam, ejusque furem. Quæ interpretatio colligitur ex d. l. solent, ibi: Solent etiam mercedes hujus rei accipere. Ubi Consultus appellat mercedem, quod datum est causâ indicandi furem: sed merces propriè dicitur, quod datur respectu proprii laboris; unde constat, in eo textu non tam pro indicatione, quam pro ipso labore mercedem accipi. Juxta quam solutionem accipiendus est Ulpianus in l. falsus 44. §. qui alienam, ff. de furtis, ubi scribit, eum qui rem alienam invenit, non posse petere inventionis præmium pro restitutione rei inventæ: quod non procedit, ut excludatur justa compensatio laboris, & expensarum factarum in inventionem ejusdem rei; nam pro labore habito in requirenda re justè merces recipitur, ut notant Albericus, & Jaso in d. l. 4. §. sibi, ff. de condit. ob turp. Felinus in cap. delicti, numer. 3. de accusat. sed eo casu procedit Consultus, quando nihil inventum est; tunc enim gratis alienam rem inventam domino restituere tenetur inventor, cap. si siquid invenisti 14. qu. 5. Molina de iust. tract. 2. disp. 83. numer. 6. Lessius d. cap. 14. numer. 66. Gomez lib. 3. var. cap. 5. numer. 2. Azevedus in leg. 6. tit. 15. lib. 4. recopil. Barboza hic, numer. final. Nec obstat secunda difficultas, quia in præsentis casu ratio diversa est, quæ diversum jus inducit; nam indicare furem respicit publicam utilitatem, ut scelera puniantur; & propterea permissum est; pecuniam accipere, ut fur indicetur, nec turpiter accepta dicitur: at non indicare furem, est contra publicam utilitatem, & propterea pecuniam turpiter datam, & acceptam esse traditur in d. l. idem si, vers. Item si dederit. Per hoc enim lucrum, quod quis percipit, infertur damnnum Reipublicæ, cujus interest ne crimina contegantur, sed malefactores pœnis subiciantur, dicit. leg. congruit, ff. de offic. Præsidis: Docuit Andreas Cludius ad tit. ff. de condit. ob turp. cap. 3. numer. 70.

7. Secundo supra traditis obstat textus in l. qui vas

48. §. qui furem, ff. de furtis, in illis verbis: Qui Expofurem novit, sive indicet eum, sive non indicet, furti non est. Ex quibus expressè deducitur, eum qui furem non indicat, furem non esse. Ergo non rectè in præsentis asserimus, furti participem esse eum, qui domino requirenti rem furtivam illam non indicat. Pro cujus difficultatis solutione Anania hic, numer. 3. Barboza, numer. 1. Covarr. dicit. §. 3. numer. 5. Suarez de censur. disput. 17. sect. 3. numer. 8. Mena dicit. quest. 18. numer. 8. asserunt Hieronymum in præsentis agere de furti culpa, non quoad obligationem restituendi, ita ut conscientius furti illud quærenti domino non indicans lethaliter peccet, quod probari videtur ex illis verbis: Occidit animam suam; quæ de interiori reatu mortali accipienda sunt: non verò asserere sanctum Doctorem, eum actione furti teneri, juxta dictam legem qui vas, §. qui furem. Sed hæc interpretatio facilè refellitur ex verbis præsentis textus, ex quibus constat, reum furti esse, qui Domino non indicat rem furtivam: quare veritas dicendum est in d. §. qui furem, non agi de indicante, vel non rem furtivam, quam etiam jure civili quis exhibere cogebatur, aliàs furti concepti, vel non exhibiti actione tenebatur; sed de indicante furem, vel non, quem etsi celans furti teneatur, tamen non indicans, ut fur non puniatur, ut expressè docetur in fine ejusdem §. qui furem, & notavit Gothofredus in d. l. 4. ff. de condit. ob turp.

Ex supra traditis lucem accipit textus in l. servus 36 ff. de condit. indeb. ubi refert Paulus, servum cujusdam magidem (id est vas, quo farina subigitur) insciente domino commodasse, & eum cui commodaverat, pignori tradidisse: & ait Consultus, quod si is, qui pignori accepit, alienam esse sciebat, furti eum teneri, quia sciens rem alienam pignori accepit; secus verò si nesciisset alienam rem esse; nam servus, qui non habebat pecuniæ administrationem, distrahens magidem nesciente domino, furtum commisit l. interdum, §. cum autem, ff. de furtis, l. si liber, C. quod cum eo, l. qui a servo 16. ff. de O. & A. docuit Cujac. lib. 15. observ. cap. 18. Unde qui sciens magidem ipsam pignori accepit, furtum commisit, quia quamvis non haberet animum lucrifaciendi, tamen rem furtivam scienter detinebat nec domino inquirenti indicabat.

CAPUT V.

Alexander III^a Cremonensⁱ Episcopo.

EX litteris tuis, si bene meminimus, auribus nostris innotuit, & dil. fil. I. b. subdiaconi nostri diligens relatio patefecit, quod B. lator præsentium calicem quandam in Ecclesia minùs cautè dimissum invenit: quem licet avaritiæ cupiditate rapuerit, & insipienter longo tempore detinuerit, postea tamen pœnitentiæ ductus Presbytero in confessione excessum suum humiliter, & reverenter aperuit, Ecclesia juxta eundem Presbyteri consilium pro ut dignum fuit, exinde satisfecit. Unde quoniam propter hoc ipsum tuæ fraternitatis discretio dubitat ordinare, prudentiæ tuæ per A. s. p. m. quat. si prædictus B. spontanea voluntate sui animi confessus fuerit hujusmodi præsumptionis excessum, & exinde Ecclesiæ, cujus calix fuerit, satisfecit, nec est super hoc notà, vel infamiâ manifestâ respersus, post peractam penitentiam, aut congruam partem pœnitentiæ, dummodo aliàs ipsum idoneum esse cognoscas, ad sacros ordines non dubites promovere.